

A FITXA

- Ikasleak motibatzen jarraitzeko irakasleak bere bihurrikeria bat kontatuko du. Kontaketa **ahoz** egingo du, paperik gabe. Ez dago nahitaez beheko adibidea kontatu beharrik, baina garrantzitsua da **EREDUTIK HURBIL EGOTEA** (antzeko eskema izatea eta letra larriz dauden egiturak agertzea). Izan ere, ikasleentzako langai izango dena jasotzen da.

ADIBIDEA:

Bost urte nituenEAN

Nire anaiarEKIN/nebarEKIN/ ahizparEKIN kanpingeko txirrista batEAN

NENGOEN

eta txirrista BUSTI NUEN eta ondoren ESAN NION: karrera EGINGO DUGU

txirristan, lehenengo zu! Anaia korrika JOAN ZEN eta praka guztiak BUSTI

ZITZAIZKION.

Noski, HASERRETU EGIN ZEN eta gurasoek ESAN ZIDATEN nire praka berriak

anaiari uzteko. Azkenean arratsalde osoa galtzontzillotan PASATU BEHAR IZAN

NUEN.

- Ondoren, **zer iruditu** zaien **galdetu diezaieke irakasleak** ikasleei, bihurrikeriaren gainean hitz egin.

B FITXA

- Irakasleak emandako eredu aintzat hartuta, bihurrikerian **zein informazio eman den aterako da irakasle eta ikasleen** artean: *zer kontatu dut? Zein informazio eman dizuet?* Oinarrizko galderak egingo dira. Irakasleak arbelean idatzi dezake ikasleek emandako informazioa eta hartara, guztion artean kontaktaren “eskema” aterako dugu.
  - ☐ Noiz gertatu zen: Bost urte nituenEAN
  - ☐ Norekin nengoen: nire anaiaREKIN nengoen
  - ☐ Non gertatu: kanpingeko txirrista bateEAN
  - ☐ Zer gertatu zen: txirrista BUSTI (bihurrikeriekin lotutako ekintza-aditzak) NUEN eta anaiari ESAN NION: karrera EGINGO DUGU txirristan, lehenengo zu! Anaia korrika JOAN ZEN eta praka guztiak BUSTI ZITZAIZKION.
  - ☐ Eta ondoren zer gertatu zen: Anaia HASERRETU EGIN ZEN eta gurasoek ESAN ZIDATEN nire praka berriak anaiari UZTEKO. Azkenean arratsalde osoa galtzontzillotan PASATU BEHAR IZAN NUEN.
- **Ikasleek** bihurrikeria kontatzeko **eskema jasoko** dute: bakoitzak bere koadernoan kopiatuko du, edo irakasleak emango die eskura...

Galderak	Erantzunak
- Noiz gertatu zen?	
- Norekin gertatu zen?	
- Non gertatu zen?	
- Zer gertatu zen?	
- Zein ondorio izan zituen?	

- Hurrengo saiorako **kontsigna** emango da, **soilik 1. taldeari** eskatuko zaio:
  - ✓ Bihurrikeriaren eskema kontuan hartuta, bete etxean bakoitzak egindako bihurrikeriaren batekin. Ez baduzue gogorutzen, gurasoei edo gertukoei galdetu.
  - ✓ Egunero talde batek kontatuko ditu bere bihurrikeriak, bakarka.

C FITXA

- 1. ikasle taldeak bihurrikeriak kontatu ondoren, **fokua jarriko** dugu hainbat **hizkuntza egituretan**: *kontatu dizkiguzuen bihurrikeria hauetan aztertuko dugu zein eratako informazioa eskaini diguzuen...*

Esku-hartzea bideratzeko irakasleak gogoan izango du eskema (ikus A fitxa) eta, era honetako **galderak** proposatuko ditu, fokua **hizkuntza formetan** jartzeko:

- ✓ Egindako bihurrikeria bat kontatzen ari bagara, jakin badakigu aurretik eginda dagoela, ezta? Hau da, kontatzen ari garen unea baino lehen? Hori nola adierazi dela iruditzen zaizue? Nola dakigu? → (ikasleen adibideak ekarri)
  - ✓ Zerbait, *atzo, aspaldi, noizbait, duela hainbat urte*, egin dudala adierazteko “gaur gertatu da” esan dezaket, ala “gertatu zen” esan beharko nuke? Zuen ikasleek zein adibide erabili dituzte? Ekintza hori lehenaldian egongo da eta aditza ere lehenaldikoa izango da, ezta?
  - ✓ Bihurrikeriak nonbait gertatzen dira, ezta? **NON** gertatu dira zuen ikaskideen bihurrikeriak? (etxeAN, parkeAn)...Tokiren baten izena esatea aski da? Toki hori zehazteaz gain zein atzizki jarri ohi da?
  - ✓ Bihurrikeria bat bakarrik egin dezakezu, ala beste norbaitekin ere bai, ezta? Beraz, iruditzen zaizue garrantzitsua dela entzuleek jakitea **NOREKIN** gertatu zen? Zuek nola adierazten duzue norbaitekin gertatu dela? -(R)EKIN/-(E)GAZ erabili behar dugu?
  - ✓ Baina nik noiz gertatu zen, non gertatu zen eta norekin gertatu zen esan eta zer gertatu den esango ez banu, konforme geratuko zinatekete? Iruditzen zaizue, zer gertatu den esaten ez badut, bihurrikeria bat kontatu dudala? Ikaskideen adibideetan **ZER** gertatu da?
  - ✓ Bihurrikeria bat egiten duzuenean, ondoren **ZERBAIT** gertatzen al da? Zuek bihurrikeria bat egin duzuenean norbait haserretu da? Zer gertatzen da? ondoriorik izan ohi du?
- Beraz, elkarrekin hitz egindakoa kontuan hartuko dugu gure bihurrikeria prestatzen dugunean.

C FITXA

- **Etxean ikertzeko lana: garrantzitsua da familiaren inguruko lexikoa lantzea, bihurrikeria kontatzeko eskakizun baita.** Hortaz, ikasleei etxerako lan gisa familiako zuhaitz genealogikoa osatzeko eskatuko zaie etxekoen laguntza baliatuz. Irakaslearen esku geratuko da ereduren bat eman nahi izanez gero.

D FITXA

- Etxean egindako **zuhaitz genealogikoa berreskuratuko** da saioan. Ikasle bakoitzak tarte bat hartuko du **berezitasunen bat kontatu nahiko** balu, behartu gabe, baina jakinda elkar ezagutzeko bidea izan daitekeela. Irakasleek aztertuko dute zein den **biderik egokiena**: ahoz, idatziz, anonimotasuna zainduz, irakasleak bere zuhaitza ere aurkeztuz...
- Irakasleek informazioa eman ahala, **irakasleak lagundu** egingo du **familiari** lotutako **hiztegiarekin** (ahizpa, neba, arreba, iloba...). Ikasleren batek hitzen bat ezagutzen ez duenean, gainerakoei galdetuko die edo irakasleak berak esan eta azpimarratuko du, adibidez. Dena den, ondorengo egunetan familiaren lexikoa lantzeko ariketa esplizituak egingo direnez, patxadaz hartuko da saio hau.

E FITXA

- **Familiako lexikoa** landu eta erabiltzeko hitzen “txanda pasa” jolasa erabil liteke saioan. Kartulina batean edo arbelean bertan, uztai moduko bat irudikatuko da alfabetoko letrez inguratuta. Irakasleak edo ikasleren batek definizioa emango du eta beste ikasleren batek definizio horren atzean dagoen familiako lexikoa zein den atera beharko luke, jakinda definizio horren atzean dagoen hitzaren lehen letra uztaiaren zehaztuta dagoela. Hitz egokia asmatzen ez bada, txanda pasa eta beste ikasleren batek asmatu beharko luke. Talde handian bideratuko da.

Adibidez:

- **A letra:** amaren edo aitaren aita zer izango litzateke niretzat? (**aitona/aitita**)/ amaren edo aitaren ama nola izendatuko zenuke? (**amona/ amama**)/ gurasoentzat ume emakumezkoa? (**alaba**) /...
  - **F letra:** sendia esateko beste modu bat (**familia**)
  - **G letra:** norbere semea edo alaba zaintzen edo hezten duen pertsona zein da? (**guraso**)
  - **H letra tartean darama:** gurasoen anaia-arreben semea (**lehengusu**)
  - **I letra:** anai-arreben semea edo alabari nola deitzen diot? (**iloba**) / amaren ahizpa zer da niretzat? (**izeko/izeba**)
  - **K letra:** nire ahizparen bikoteari (senar/emazte) nola deitzen diot? (**koinatua**) eta anaiaren bikoteari (senar/emazte)?(**koinata**)
  - **L letra:** gurasoen anaia-arreben alaba? (**lehengusina**)
  - **N letra:** neskaren anaia esateko beste modu bat? (**neba**)
  - **O letra:** amaren anaia zer da niretzat ? (**osaba**)
  - **S letra:** Gurasoentzat ume gizonezkoa? (**semea**)
-
- **Etixerako lana:** aintzat hartuta E fitxan landutakoa, ikasleei hurrengo saioan egingo dugun jolasa azalduko zaie (ikus E1 fitxa) eta ikasleei eskatuko diegu etxean definizio bana prestatzeko familiako kideen inguruan. Definizioak 3 hitzez osatuko dira gehienez.

E1 FITXA

- **Familiako lexikoa** landu eta erabiltzeko: oraingoan E fitxako jolas bera egingo da baina, lehiaketa moduan; eta, ikasleak izango dira definizioak proposatuko dituztenak (etxerako lan moduan bidaliko zaie aurreko saioaren amaieran). Aukera ezberdinak daude:
  - **Taldeka erantzuna asmatu:** irakasleak definizioa emango du (gehienez 3 hitz: amaren aitaren emaztea) eta 30 segundo izango ditu taldeak erantzuteko. Asmatuko balu puxtarri bana, bestela, txanda-pasa.
  - **Taldeka definizioa pentsatu eta ondoren jolastu:** ikasleei tarte bat utziko zaie (edo aurreko egunean etxerako lan moduan bidali) gehienez hiru hitzeko definizioak pentsatzeko. Ondoren, jolasa hasiko da, talde bakoitzak gainerakoei botako die definizioa.

F FITXA

- Dinamika honen bidez **deklinabide markak** landuko dira: *norekin, nori, noiz, non...* Horretarako ikasleei galdera-bihurri sorta bat proposatuko zaie. Galderak modu ezberdinean aurkeztu daitezke: arbelean jarri, paperean eman idatzita, zaku baten sartu eta bakoitzak papertxo bat (galdera bat) hartu.... Galdera bakoitzak deklinabide-marka bat lantzea du helburu. Hasieran talde txikian egin daiteke, ondoren, talde handian. Irakasleak deklinabide atzizkiak (etxeAN, lehengusueKIN...) azpimarratu eta goraiapatuko ditu ondo erabiltzen direnean, beharrezkoa denean birformulatu edo gainerako ikaskideei beste modu batean esateko eskatuko die.

GALDERA BIHURRIAK

- ✓ *Azkeneko astean norbaitekin haserretu zara, norekin?*
  - ✓ *Nori kontatuko zenioke zuretzat oso garrantzitsua den zerbait?*
  - ✓ *Noiz joan zara ohera oso berandu?*
  - ✓ *Noiz xaxatzen dituzu anaia-arrebak?*
  - ✓ *Non gustatzen zaizu egotea triste zaudenean?*
  - ✓ *Norekin egiten dituzu ametsik politenak? Eta beldurgarrienak?*
  - ✓ *Gauean beldur zarenean zer egiten duzu?*
- Ariketa amaitu eta gero, **irakasleak lotura egingo du DEKLINABIDE atzizkien eta bihurrikerien artean**. Alegia, ikasleei gogoraraziko die bihurrikeriak

G FITXA

- Denborazko esaldiak lantzeko **“katea” jolasa** egingo dugu. Ikasle batek esaldi bat sortuko du **“-ENEAN”** denborazko egitura erabiliz. Jarraian, ondoko ikasleak segida emango dio. Hirugarren ikasleak berriz sortuko du denborazko perpausa **“-ENEAN”** eta ondoko ikasleak jarraipena emango dio. Horrela, talde osoan egin bitarte. Talde handian egin daiteke.

Adibidea:

- ✓ Atea ireki zuenean...
- ✓ Gizon zahar bat agertu zen...
- ✓ Gizon zahar bat agertu zenean...
- ✓ ....

- Jolasa amaitu eta gero, **irakasleak lotura egingo du –ENEAN atzizkiaren eta bihurrikerien artean**. Alegia, ikasleei gogoraraziko die bihurrikeriak kontatzerakoan egitura hori erabil daitekeela.

H FITXA

- **Kokatu:** egin duguna gogorarazi eta lantzen hasiko garen **gai berria aurkeztu**.
Orain arte gure bihurrikeriak kontatu ditugu baina datorren saiotik aurrera, Pernando Amezketarra zein den jakingo dugu eta bere bitxikeriak ezagutuko ditugu...ondoren aukera izango dugu guk geuk bere anekdotak gainerakoei kontatzeko.

I FITXA

- Irakasleak prestatuta ekarriko du pasartea. Gelan ahoz, pasartearen kontaketa egingo du. Beste pasarte bat nahi izanez gero, *M fitxan* pasadizo gehiago jaso dira.

TXERRIAREN HIL-KANPAIA

Inori odolkirik ez emateagatik bere txerria gauez hiltzen zuen bat ba omen zen Amezketan.

Pernandok jakin zuen hori, eta erne-erne egon zen txerria noiz hilko ote zuten jakin arte.

Halako batean, goizeko ordu bitan isil-isilik hil zuten txerri hori, eta hasi ziren erretzen...

Pernandok hori ikusi zuenean, joan zen arin asko apaizaren etxera, eta, herrian sua zegoela esan zion eta su-kanpaia jotzeko agindu zion.

Bai, hala egin ere. Kanpaia zalapartaka hasi zen, amezketar guztiak esnatu eta kalera irten ziren, eta Pernandoren atzetik han joan ziren txerria erretzen ari ziren tokira.

Inork ikusterik nahi ez, eta herri guztiak ikusi.

Iturria: <https://klasikoak.armiarma.eus/idazlanak/M/MujikaPernando018.htm>

J FITXA

- Bideoa ikusi eta komentatu ondoren, ikasleei **datozen egunetan Pernandoren bihurrikeria gehiago ezagutuko ditugula jakinaraziko** diegu. 4. ekintzatik aurrera **ikasleek Pernandoren anekdotak irakurri eta kontatuko** dituzte, baita **asmakizunak** ere. Honela antolatuko gara:
  - ✓ 4. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
  - ✓ 5. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
  - ✓ 6. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
  - ✓ 7. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
  - ✓ 8. ekintzan: pasarte 1 + 3 asmakizun

- Irakasleak ikasleei ondoko **pasartea banatuko** die, izan ere, lehen egunetan irakasle - ikasle elkarrekin landuko dituzte.
Kontsigna: *Pernandoren pasarte txiki bat banatuko dizuegu, irakurri etxean lasaitasunez, eta ea zer ulertzen dugun. Datorren egunean komentatuko dugu.*

Baliteke hasiera batean ikasleei idatzizko pasartea konplexua gertatzea, horregatik ikasleak lasaitu egingo ditugu eta talde lanean, elkarri lagunduz, arituko garela gogorarazi.

OINETAKOAK MERKE

Ezkontzetara joateko, edo alkate egin zutelako, edo zertarako, edo zergatik ez dakigu, baina Pernandok oinetako berri batzuk behar omen zituen. Baina... betikoa!, dirurik ez.

Hala ere, joan zen oinetakoak egiten zituen batengana.

—Oinetako horiek zenbatekoak dira (*zenbat balio dute*)?

—Horiek? —esan zion saltzaileak barre egiteagatik—. Ezkerreko oinekoa hutsa (*doan*), eta eskuinekoa hoge pezeta (*zentimo*).

—Eta beste pare hau?

—Hau hoge pezeta (*ezkerreko oinekoa erakutsiaz*), eta eskuinekoa hutsean (*doan*).

—Orduan bada... hau eta haxe eramango ditut —erantzun zuen Pernandok oinetako pare bakoitzetik hutsean (*doan*) zena hartuaz.

Jarri zituen biak eta hasi zen korrika. Bai saltzailea ere atzetik «horri... horri... lapurra...» deika.

Halakoren batean norbaitek heldu zion besotik, baina Pernandok, sua zeriola (*haserre*), esan zion:

—Egon zaitetz geld, kankailu hori (*baldar hori*), korrika-apustua daukagu-eta.

Eta berriz han joan zen arin asko (*korrika*), oinetako saltzailea atzean utzita.

Iturria: <https://klasikoak.armiarma.eus/idazlanak/M/MujikaPernando018.htm>

K FITXA

- Etxean irakurri den pasartea berreskuratuko da. Guztion artean irakurri ahoz gora eta azaldu irakaslearen laguntzarekin.
- Bihurrikeriaren eskema aintzat hartuta (B fitxa), guztion artean irakurritako Pernandoren pasadizoan **zein informazio eman den aterako da irakasle eta ikasleen** artean, alegia zein “eskema” duen kontakizunak. Hartara, ikasleek aurrerago kontuan har dezaten.

Adibidez:

Norekin

Non gertatu zen

Zer gertatu zen

...

L FITXA

- Irakasleak ikasleei ondoko pasartea banatuko die.
Kontsigna: *Pernandoren pasarte txiki bat banatuko dizuegu, irakurri etxean lasaitasunez, eta ea zer ulertzen dugun. Datorren egunean komentatuko dugu.*

ATOZ (etorri) BAZKALTZERA...

Herri koxkor (*ez oso handia*) batean zen. Eguerdiko orduak aurrera zihoazen (*joaten ari ziren*). Pernandoren bazkaritarako (*bazkaltzeko*) gogo aurrerago oraindik, baina inondik ere sabela betetzeko biderik (*modurik*) ez zuen ikusten.

Horrela zegoela, apaiz jaun bat agertu zen. Pernando alboratu (*hurbildu*) zitzaion eta esan zion:

—Jauna: galdera bat, barkatu behar didazu.

—Nahi duzun guztia.

—Horra ba, nik jakin nahi nukeena da... alegia... zera... Herri honetan bazkaltzera norbait eraman nahi denean, nola esaten zaio?

—Hori, era askotara.

—Bai baina bat, esan iezadazu bat.

—Nola esango dizut bat... «Nirekin bazkaltzera etorri nahi bazenu, poz handi bat emango zenidake».

—Poz hori emango diot ba.

—E! Zer!

—Zurekin bazkaltzera joango naiz.

—Baina...

—Aspaldian, norbaitek horrelako zerbait esango ote zidan, zain nengoen.

Eta nahi bazuen, eta nahi ez bazuen, apaiz jaunak bazkaltzera eraman behar izan zuen.

Iturria: <https://klasikoak.armiarma.eus/idazlanak/M/MujikaPernando018.htm>

M FITXA

- **Kontsigna eman eta lana antolatu.**

Kontsigna: orain zuen txanda da, nahiko genuke zuei entzun Pernandoren bitxikeriaren bat. Etxean pasarte irakurri eta landu dugun eskemaren arabera kontatuko dugu datozen egunetan.

Beste batzuek ordea, aukera izango duzue **asmakizun bat kontatzeko**.

Lana antolatu:

4. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
5. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
6. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
7. ekintzan: 2 pasarte + 3 asmakizun
8. ekintzan: pasarte 1 + 3 asmakizun

PERNANDO AMEZKETARRAREN PASARTEAK

Iturria: <https://klasikoak.armiarma.eus/idazlanak/M/MujikaPernando018.htm>

ELKAR EZIN IKUSI!

Asto itsu bat zeukan Pernandok ukuiluan (*kortan*). Amezketar guztiek bazekiten, asto hura ez ziola inork erosiko. Zertarako erosiko zion, bada, inork asto itsua?

Halako batean, Pernandok berak erosi zuen beste asto bat, eta... itsua hura ere!

Pernando gizarajoa (*gaixoa*) txoratu (*erotu*) zela uste izan zuten amezketarrek. Baina... bai zera txoratu!

Hurrengo feria-eguna (*azoka-eguna*) etorri zenean, hartu zituen bi asto itsuak eta han joan zen Tolosara.

Gerturatu zen bat.

—Asto horiek saltzeko al daukazu, Pernando?

—Halaxe daukat bai.

—Ez daukate itxura txarra... Ez al dute akatsik?

—Ez, ez... Denbora askotxoan elkarrekin ukuilu batean egon direla eta... elkar ezin-ikusia, besterik ez.

—Hori besterik ez baldin bada...

—Besterik ez. Ezin elkar ikusi...

Beste gizarajoak erosi zituen bi asto horiek, dirua eman zion Pernandori, eta amezketarra han joan zen pozik diruari *txin-txin* eraginez.

Eroslea ere alai zegoen, astoak merke-xamar (*nahiko merke*) erosi zituela-eta. Baso erdi bat (*ardo apur bat*) azkar batean ziplatu eta gero, hasi zen etxe alderako asmoetan. Astoei soka kendu zien, eta *arre* esanaz, hasi zen txistua jotzen.

Astoak geldi, ordea. Makilaz jota ibiltzen hasten baziren, beti bazterretara eta behar ez zen tokietara zihoazen (*joaten ziren*). Zer asto arrano (*madarikatu*) ziren haiek!

Begira eta begira, itsuak zirela konturatu zen azkenerako eroslea. Eta han joan zen Pernandoren bila.

—Baina gizona —esan zion aurkitu zuenean— zer asto eman dizkidazu? zertarako ditut nik asto horiek, elkar ere ezin badute ikusi? Itzuliezadazu niri berriz dirua eta hartu itzazu zeure asto zahar horiek!...

—Ez «adiskide» ez. Astoak erosi baino lehen, nik argi asko esan nizun elkar ezin ikusi zutela. Hala ere, erosi egin zenizkidan. Orain... hor konpon! Ibiltzeko gauza ez badira, lukainkak (*txorizoak*) egiteko saldu itzazu.

GATZA OTE ZEN GERO?

Behin batean, Gatzagatik gatza ekartzeko agindu zioten Pernandori. Astoa aurrean hartuta, han joan zen tipi-tapa, tipi-tapa, Gatzaga aldera. Gatz-zaku handi bat jarri zion astoari bizkar gainean, eta tipi-tapa, tipi-tapa, berriz etxe aldera.

Bidean hiru ibai igaro behar zituzten, eta ez dakigu nola izan zen, baina lehendabizikoan sartu zirenean, astoa txirristatu (*irrist egin, labaindu*) eta erori egin zen.

Erdia baino gehiago urtu zen, eta lehen baino pisu gutxiago zeramala konturatu zen astoa. Busti dudalako da hori —zioen astoak— busti dudalako. Hori besterik ez bada berriz ere bustiko dugu, bada...» Eta bigarren ibaian zapla! berriz astoa behera, eta hirugarrenean, berriz. Hirugarrenetik irten zenean, arin eta pozik zihoan gure astotxo.

Arrano astoa (*madarikatua*)! Nirekin ibili zara eta maltzurkeriak ikasi dituzu zuk ere, baina oraindik ez zara zure nagusia adina. Bihar emango dizut nik zuri...

Hurrengo egunean, tipi-tapa, tipi-tapa, berriz Gatzagara. Hartu zuen Pernandok zaku handi bat, esponjaz bete-bete egin zuen, astoari bizkar gainean jarri zion, eta... kaixo motel!

—Gaur karga txikia dugu —zioen astoak—. Hala ere, txikia baino txikiagoa hobe izango dugu.

Eta ibaira iristean, zapla! erori zen. Baina, oraingoan, karga gutxitu beharrean, gehiagotu egin zitzaion. Bigarren ibaian zakua busti zuen berriz, eta karga handitu berriz. Hirugarrenean, zakua busti zuen... eta indarrak behar ziren gero huraxe eramateko. Damutu zitzaion horregatik: ez zuen hark gehiago kargarik bustiko.

Orduz geroztik, gatza ondo lehor ekartzen zuen, bai, Gatzagatik Pernandoren astoak. Busti, ez busti, zalantzan egoten zen batzuetan, baina... gatza ote zen? Esponjak ote ziren?

ILARGIRA ZENBAT BIDE?

Behin, bidean barrena zetorrela, bi apaiz aurkitu zituen.

—Pernando —esan zion apaiz haietako batek, zuk gizon azkar, buru argi, bizkorren izena daramazu; eta esango al zeniguke, hemendik ilargira zenbat bide dagoen?

Pernandok buruari hatz eginez (*hazka eginez*) erantzuten dio:

—Galdera hori zail xamarra dela uste dut.

—Baina zu azkarra zara eta...

—Hala ere: hemendik ilargirako hori oso zaila da. Ilargitik hona balitz, zerbait esan nezake.

—Ea, bada, ilargitik hona zenbat bide dagoen.

—Zenbat bide dagoen, ez dakit; baina, eguerdiko hamabiak laurden gutxitan ilargitik apaiz bat botako balute, eguerdiko hamabietan puntuan erretore etxean bazkariaren zain egongo litzateke.

ZAKURRA BEZALA

Idia saltzera joan zen behin Tolosara, eta sanoa zen galdetu ziotenean erantzun zuena:

—Bai horixe! Txakurra bezalakoa.

Erosi zioten idia, eta hurrengo egunean erosleak jarri zuen lanean: idi gizarajoa, mingaina aterata, arnaska, ezin ibili...

Jabe berria, haserre, joan zen Pernandorengana eta haserretu zen ziria sartu ziolako (*engainatu egin zuelako*), garrasika.

—Ziria sartu dizudala? —erantzun zion Pernandok—. Ez gizona. Zakurra bezalakoa zela esan nizun. Jarri ezazu zakurra lanean, eta ikusiko duzu idiak bezala mingaina zeinen azkar aterako duen.

PITXITA

Bi neskatxa gazte, apain eta lirain, paseoan zihoazen txakur txiki polit batekin.

Pernandok ikusi zituen, eta esan zien:

—Horixe da txakurtxo polita... zein izen du?

—Pitxita.

—Putzik (*puzkerrik*) egiten al du ipurdia itxita?

TONTO AZKARRA

Behin, Pernando eta bere emaztea mendian ari ziren, bere gurdia garoz (*belarrez*) betetzen.

Hala ari zirela, zauritutako erbi bat etorri zitzaien ingurura; hartu eta garo artean ezkutatu zuten. Handik pixka batera, erbi-zakurrak etorri ziren usain eginez, eta gurdi ingurutik ezin zituzten kendu. Ehiztariak etorri ziren ondoren.

—Erbirik ikusi al duzue? —galdetu zien senar-emazteari ehiztarietako batek.

Eta, Pernandok erantzun zion:

—Orain hamaikak inguru.

Ehiztariak berriro:

—Ea erbirik ikusi duzuen

Pernandok:

—Gehienez ere hamaika eta erdietan.

Eta «tontoa da gizon hau» esanda, urrutiratu ziren ehiztariak.

Hurrengo larunbatean, Tolosan ikusi zuten Pernando ehiztariak. Eta zirikatzeagatik galdetu zioten:

—Aizu, tonto, zer ordu da?

Eta Pernandok erantzun zien:

—Ederra zegoen. Andreak eta biok jan genuen.

Ehiztariak harrিতuta gelditu ziren.

—Arranoa! Ederrak eman dizkigu (*engainatu egin gaitu*)! Ez da hori tonto txarra!...

ASTOA POZEEZ SALTOKA

Atso gaixoa! Eginahalak eginda ere, ezin astoa mugitu. «Arre eta arre», astoa atzera. Egundaino (*inoiz*) horrelakorik!...

—Zer du asto horrek, amonaxo? —galdetu zion Pernandok.

—Ez dakigu, bada. Ez du ibili nahi.

—Jakin egin behar, jakin...

—Jakin? Ia bada zuk aurrera joatea lortzen duzun.

—Baita pozez saltoka jarri ere.

—Ia, ia zure «abilidade» hori.

Pernandok ezkutura joan eta adar puska bat piztu zuen. Gero, astoaren aldamenara etorri, eta belarri batetik hitz egingo balio bezala jarri zen, eta bitartean beste belarri-zulotik adar piztua sartu zion. Astoa laster hasi zen ipurdia mugitu eta saltoka, gainean zeramatzan ontzi guztiak hausteko zorian.

Atsotxoak, harrituta, beldurtuta, galdetu zion Pernandori:

—Baina zer esan diozu?

—A!... Ipuin politak kontatu dizkiot...

—Zer esan diozu horrela aztoratzeko?

—Zer? Garagar, olo eta arto asko dagoela aurtan, eta etxera joandakoan, guztietatik nahi adina (*nahi beste*) emango diozula.

PUFFF!...

Behin batean, Fernando larri zebilen bide bazter batean, eskuak sabel gainean zituela, hortzak estutu eta ostiko txikiz lurra joaz. Larri zebilen, baina galtzak askatzera ez zen ausartzen, jende asko zebilen eta.

Adiskide batek ikusi zuen estutasun hartan, eta esan zion:

—Motel (*gizona!*)... hortxe bertan... hori guztiok egin behar dugun gauza da-eta.

Pernandok, orduan, galtzak askatu eta erantzun zion:

—Ez, hau behintzat nik bakarrik egin behar dudana da...

ASTOA GIZON GAINEAN

Taka, taka, bazihoan Fernando bere astotxoa aurrean zuela. Kalera iritsi zen, eta udaltzainak esan zion:

—Astoa eramateko katea ordaindu behar duzu, Fernando.

—Zergatik gero?

—Astoa daramazulako.

—A, eta nik eramaten badut katea ez, baina astoarena bai?

—Jakina ba...

—Nik eramaten badut orduan ez.

—Ezetz.

—Eta bizkarrean karga badaramat ere ez?

—Ezetz bada, gizona; zuk ez duzu katerik eraman behar.

Hori entzutean, astoa bizkarrean hartuta han joan zen Fernando, udaltzaina zer egin ez zekiela utzita, harrituta.

N FITXA

- Aditzen lanketarekin hasiko gara **poliki-poliki**. Bizitzako pasadizoen kontaketak “**izan**” **aditza lehenaldian** erabiltzea eskatuko du. Hortaz, “izan” aditzaren orainaldiko eta lehenaldiko formak landuko dira dinamika honetan.
  - ✓ **Ni naiz** abestia guztiok entzun eta kantatu: <https://www.youtube.com/watch?v=IUJ8jtgUvWU>
  - ✓ **Abestia kantatu LEHENALDIKO** formekin: *ni nintzen, hi hintzen, hura zen...* kantan agertu ez arren, irakasleak bideratuko du.
Garrantzitsua: helburua da egiturak ikasleei gero eta ezagunagoak egitea.
  - ✓ **Lehenaldiko aditzak erabiltzeko** dinamika: ikasle bakoitzari pertsona bat (izenordaina) eta ekintza bat emango zaio, esaterako, “ni + joan”. Eta ikasleak esaldi bat osatuko du lehenaldian AHOZ.
Adibidez: “ni + joan” → *ni atzo zinemara joan nintzen*.
Oharra: irakasleak paperak prest eramango ditu izenordainekin eta aditz nagusiekin: ni joan, hi galdu, gu erori, haiek haserretu, zuek busti, hura irristatu, Mikel bihurtu, gu triste jarri, zu etorri, haiek itzuli, hura sartu, zuek atera, haurra jaio, ni izutu, gu beldurtu...

Ñ FITXA

- Kanta abestu baina **UKAN** aditza (Nor 3. perts) erabiliz (*nik dut, hik duk/n, hark du, guk dugu, zuk duzu, zuek duzue, haiek dute*).
  - ✓ Orainaldian **eta lehenaldian (nuen/nituen...)**.
- Oharra:
  - Ikasleek abestiaren erritmoa marka dezakete, perkusio moduan.
- Jarraian, **istoriotxoen eraikuntza**: 4 pertsona-izen eta 4 aditz nagusi emanda, taldeka, 4-6 esaldirekin istoriotxo bat eraikiko dute ikasleek. Ondoren, partekatu eta erabili diren “elkarkari” ezberdinen inguruan gogoetatuko da labur (*elkarrekin, elkarri...*). Irakasleak ERE erabiliko ditu egitura hauek. Eta informazio gehiago beharko balu, hemen aurki dezake: <https://www.youtube.com/watch?v=LtyCiNewCQ>

Dena den, fokua batez ere **aditzean** jarriko du irakasleak.

- TALDE bakoitzari izenordain/elkarkari eta aditz multzo bat banatuko zaie (**ukan** eta **izan** motakoak). Adibidez:
  - 1. multzoa:**
    - Aditzak: ERRE, DEITU, ETORRI, PENTSAKOR GERATU
    - Izenordainak: NI, ELKARREKIN (edo elkar, elkarri...), ZUEK, HAIEK
  - 2. multzoa:**
    - Aditzak: BIZI, EROSI, GALDU, JOAN
    - Izenordainak: NI, GU, HAIEK (gurasoak...), ZUEK
  - 3. multzoa:**
    - Aditzak: SARTU, ETORRI, IKUSI, HARTU
    - Izenordainak: ZU, ELKAR (edo elkarrekin, elkarri...), NIK, HURA (Mikel, Ane...)
  - 4. multzoa:**
    - Aditzak: JAN EGIN, SENTITU, GALDETU, GERTURATU
    - Izenordainak: ZUK, NI, GUK, ZU
  - 5. multzoa:**
    - Aditzak: ESERI, EDAN, JOLASTU, LASAITU
    - Izenordainak: HAIEK, ZUEK, ELKARRI (edo elkarrekin, elkar), HURA (Katixa, Peru)

O FITXA

- Aukera izanez gero, eta irakasleak ontzat emanaz gero, Pernandoren “zuloak zulo”:
https://www.youtube.com/watch?v=-IG6_r6BFe0 pasartea ikusiko dugu,
asmakizunarekin lotura eginez.

P FITXA

- Esperientzia, pasadizo, bihurrikerien... kontaketan oso ohikoak izaten dira **ekintza-aditzak**: hautsi nuen, bota, irristatu, bultza... **Hortaz, dinamika honetan ekintza-aditz berriak landuko dira**:

Esne beltzaren abestiaren bideoa jarriko dugu:

<https://www.youtube.com/watch?v=i1yBZh4Gbw0>

Bideo ikusi ahala, bertan agertzen diren ADITZAK (euskaraz bizi/ikasi/sendatu...) jasotzeko eskatuko diegu ikasleei.

OHARRA: "txortan egin" aditza agertzen da, irakasleak aintzat har dezan.

- Ondoren, guztion artean elkarbanatuko dugu informazioa: *ezagutzen ditugu? zer esan nahi dute?*

Q FITXA

- Pernando Amezketarraren pasadizoekin bukatu eta berriz ere gure esperientzietara joko dugu. Ikasle bakoitzak udararen batean izandako esperientzia bat kontatuko du objektu baten laguntzarekin, egunero 3 ikaslek kontatuko dute, bakarka.
Kontsigna: *negu giroa dagoen arren...uda ez daukagu hain urrun...uda-txirta txoritxoak oso gogoan ditu egoera goxo horiek beti epeletik dabil-eta. Guk ere izango dugu eguraldi ona egin dueneko zenbat istorio, ezta? Udara batean izandako esperientzia bat kontatuko du norberak, eta horretarako objektu bat balia dezakezue (museoetako sarrerak, txartelak...).*
- Ikasleei **gogora ekarriko** diegu zein den jarraituko dugun **eskema** gure mezua antolatzeko (noiz, norekin, non, zer...).

R FITXA

- **Ekintza-aditzak** eta **lehenaldia** ikasteko: “ZERTU”ren jolasa. Galdera bat proposatuko da eta erantzunean, ekintza-aditzen tokian “ZERTU” aditza erabiliko da. Ondoren, gainerako ikasleek asmatu beharko dute zein den “ZERTU” aditzari dagokion forma.

Adibidez:

Zer egin zenuen lehengo astean?

Irakasleak adibidetu egingo du: *lehengo astean egunero goizean jaiki eta aurpegia garbitu ostean, **ZERTU** egin nuen. Eta sukaldean **ZERTZEN** ari nintzen bitartean, telebista ikusi nuen. ZERTU=gosaldu, ZERTZEN= gosaltzen.*

- Talde handian lehenbizi, eta ostean, binaka.
- Erantzun laburreko galderak egin daitezke hasieran, luzeagoak gero.

S FITXA

Datozen egunetan ikasleen ekoizpenen gainean egingo dira esku-hartzeak. Hau da, ikasleen ekoizpenetako indargune eta ahulguneak baliatuko dira, eta horren arabera, zuzenketak, birformulazioak... egingo dira. Baina, beti ere aste hauetan langai izan diren hizkuntzaren alderdietan: kontakizunaren egitura; non, noiz, norekin formak; izan/ukan aditz laguntzaileak lehenaldian; senitartekoen lexikoa; ekintza-aditzak; elkarkariak; idatzizko euskarriak. Jarraian esku-hartzeko hainbat aukera:

- **Ikasleei feedbacka eman:** irakasleak jaso egingo ditu ikasleek erabilitako hizkuntza egiturak. Ondoren, indarguneak eta ahulguneak aipatuko dira. Ahulguneen kasuan, gainerako ikaskideen laguntza baliatuko du irakasleak forma egokiak eskuratzeko.
- **Gogorazpen lanak:** feedbacketik ateratako ondorioak gogoraziko ditu irakasleak eta datozen egunetako ekoizpenetan erabiltzeko eskatuko du.
- **Errepikatzen diren akatsak mahaigaineratu:** guztion artean zerrendatu, irakasleak zerrendatu, forma zuzenak bilatu, birformulatu....
- **Akatsen kutxatxoa:** egunetik egunera agertzen diren akatsak papertxo baten idatzi ondoren, kutxa baten sartuko dira (lehenik argitu egingo dira). Bizpahiru egun pasata, kutxatik papertxoa atera eta gogora ekarriko dugu aurretik landutakoa.
- **Instituzionalizatu:** aurreko egunetan landutako alderdietan (izan/ukan lehenaldiko formak, ekintza-aditzak, lexiko berria...) jarriko da fokua: zein egitura agertu den, zein lexiko barneratu den, zer gertatuko zaien lagungarri hurrengo errutinerako (esperientziaren kontaketarako)...ikasleekin batera ezagutza adostu eta jaso egingo da horma-irudietan. Horma-irudi horiek lanabes eta bitarteko izango dira hurrengo errutinetarako.
- **Ikasleen txartela:** ikasleei emandako feedbacka arbelean jasoko da (egitura berriak, edo zuzenak, esaterako). Ondoren, ikasle bakoitzak koloretako txartel bat izango du eta bertan jasoko ditu arbeletik lagungarri zaizkion egiturak edo adibideak. Norberak bere txarteltxoa sortuko du beharren arabera, eta kontuan hartuko ditu bertan jasotakoak ondorengo ekoizpenetan.
- **Elementu paraberbalak:** intonazioari lotuta ere gomendioak eman daitezke ikasleei, beraiek ere poliki-poliki fokua horretan jar dezaten.